

Asia: VN/17577/2022

Lausuntopyyntö tuomioistuimien ulkopuolisen riidanratkaisun ja sovittelun kehittämiseksi tehdystä selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat pienten ja keskisuurten yritysten merkittävimmät esteet sovittelumenettelyjen käytölle riidanratkaisussa

Selvityksessä esitetty käsitys siitä, että tiedon puute sovittelumenettelyistä on este sovittelumenettelyjen käytölle, pitänee paikkansa yleisellä tasolla. Sen sijaan asianajajat ja muut asioita säännöllisesti tuomioistuimissa hoitavat ovat niistä varmuudella laajasti tietoisia. Asianajajien ja muiden oikeudenkäyntiavustajien palkkaaminen on kallista, mikä vähentää ylipäättään halukkuutta ryhtyä minkäänlaisiin oikeudellisiin menettelyihin. On harvinaista, että asianosaiset tekevät itse sovitteluhakemuksia ilman oikeudellista apua.

Asianajajat ja muut oikeudenkäyntiavustajat eivät vaikuta olevan erityisen halukkaita ohjaamaan asioita sovittelumenettelyihin vallitsevaa tilannetta laajemmin, ainakaan erillisillä sovitteluhakemuksilla. Tähän saattaa osaltaan vaikuttaa se, että oikeudenkäyntikulujen painopiste on asiaan valmistautumisessa ja haastehakemuksen laatimisessa.

Tulisiko riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyä kehittää sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan? Jos, niin millä tavalla?

Riita-asiain oikeudenkäyntimenettelyn kehittäminen sovittelumenettelyjen nykyistä suuremman hyödyntämisen suuntaan on tarkoituksenmukaista. Sovintomenettelyjen kehittäminen ei silti saa olla vaihtoehto varsinaisten riita-asioiden oikeudenkäyntimenettelyn ongelmien poistamispyrkimyksille. Ei ole eettisesti kestävä, että oikeusriidan osapuolet sopivat asian merkittävässä määrin sen vuoksi, että varsinainen oikeudenkäynti on liian kallis ja kestää kohtuuttoman kauan.

Pitäisikö alustavaan sovitteluistuntoon osallistumisesta säätää laissa?

Laissa ei tulisi säätää alustavaan sovitteluistuntoon osallistumista pakolliseksi. Voimassa olevat säännökset sovinnon edistämisestä valmistelussa ovat riittävät. Suuret määrät tuloksettomia sovitteluistuntoja lisäisivät kustannuksia ja oikeudenkäynnin kestoa.

Näettekö tarvetta kehittää tuomioistuinsovittelua koskevaa lainsäädäntöä ja millä tavalla, jotta siitä tulisi nykyistä toimivampi vaihtoehto pienten ja keskisuurten yritysten riidanratkaisuun?

Prosessioikeudellisen lainsäädännön kohdentaminen tiettyihin asianosaisryhmiin on ongelmallista ja aiheuttaa lainsäädännön kasuistisuutta. Lausunnonantaja suhtautuu siihen torjuvasti. Voimassa oleva laki on avoin ja vastaa vallitsevia käsityksiä sovittelumenettelystä. Tuomioistuimilla on hyvät valmiudet sovittaa asioita, kun niitä saatetaan niiden käsiteltäviksi. Sovitteluasiat sitovat tuomioistuinten resursseja huomattavasti vähemmän kuin varsinaiset riita-asiat.

Pitäisikö Suomeen luoda selvityksessä esitetty tuomioistuimen ulkopuolinen institutionaalinen sovittelumenettely? Jos, niin millainen?

Suomeen ei pitäisi luoda tuomioistuinten ulkopuolista institutionaalista sovittelumenettelyä. Nykyinen järjestelmä on toimiva. Suomen Asianajajaliiton tarjoama sovittelu on ollut vaihtoehto tuomioistuimissa tapahtuvalle sovittelulle, mutta se ei ole osoittautunut erityiseksi menestykseksi. Tuomioistuimissa tapahtuva sovittelu ei selvityksessä väitetyin tavoin sido kahden tuomarin työpanosta. Sovittelun onnistumisprosentista saatujen tietojen perusteella voidaan arvioida, että sovittelu sitoo pitkälti alle yhden tuomarin työpanoksen, kun otetaan huomioon sekä sovitteluun että säästyneen täysimittaisen riita-asian käsittelyyn sitoutuva tuomariresurssi. Sovintoratkaisu säästää tuomariresurssin, joka sitoutuu tuomion kirjoittamiseen, mikä on suurin osa sitä. Muutkaan selvityksessä esitetyt perusteet eivät vaikuta realistisilta.

Näettekö tarvetta sille, että pienten ja keskisuurten yritysten välisiä riitoja voitaisiin käsitellä jossakin ratkaisusuositusta antavassa lautakunnassa kuten kuluttajariitalautakunnassa?

Lausunnonantaja ei näe tällaista tarvetta.

Muita kommentteja selvityksestä?

Selvitys ei lausunnonantajan mielestä anna tasapainoista kuvaa vallitsevasta tilanteesta. Siinä on väitetty, että tuomioistuinten resurssien kannalta tehottominta on riita-asioiden päättymisen sovintoon juuri ennen pääkäsittelyn aloittamista. Kuten edellä on todettu, suurin osa tuomariresurssista sitoutuu nimenomaan tuomion kirjoittamiseen. Riita-asian käsittelyn päättymisen sovintoon juuri ennen pääkäsittelyn aloittamista on itse asiassa erittäin kustannustehokasta. On myös vaikea ymmärtää sitä selvityksessä esitettyä näkemystä, että tuomioistuimissa roikkuisi "vaihteleva määrä" riita-asioita, jotka käytännössä vain odottaisivat myöhempää sopimista.

Palomäki Petteri
Kanta-Hämeen käräjäoikeus